

חטא, עונש וכפרה: מדרש ליום הכיפורים פרופ' אביגדור שנאן

משנה, יומא ז, א

בא לו כהן גדול לקרות. אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא ואם לא קורא באצטלית לבן משלו. חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל וקורא עומד. וקורא "אחרי מות" ו"אך בעשור". וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן. "ובעשור" שבחומש הפקודים קורא על פה ומברך עליה שמונה ברכות [...]

ויקרא טז, 1-34

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְתּוּ. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל יבֵּא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַפְּתִיל אֲשֶׁר עַל הָאָרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵנָן אֲרָאָה עַל הַפְּתִיל. [...] וְכָל אָדָם לֹא יֵהִי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קֹהֵל יִשְׂרָאֵל. [...] וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תַּעֲנֹו אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֲזָרָח וְהַגֵּר בְּתוֹכְכֶם. כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהַרוּ. שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הִיא לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם. וְכִפֹּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמְשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלִבְשׁ אֶת בְּגָדֵי הַבָּד בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ. וְכִפֹּר אֶת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכְּהֻנִּים וְעַל כָּל עַם הַקֹּהֵל יְכַפֵּר. וְהִיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטָּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה.

ויקרא כג, 27-32

אֲךָ בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִיָּה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֶשָׁה לַיהוָה. וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וּנְכַרְתָּהּ מֵעַמִּיָּהּ. וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמָּהּ. כָּל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדַרְתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם. שִׁבְתַּי שְׁבֻתוֹן הוּא לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם בְּתַשְׁעָה לְחֹדֶשׁ בְּעָרֵב מִעָרֵב עַד עָרֵב תִּשְׁבְּתוּ שְׁבֻתְכֶם.

במדבר כט, 7-11

וּבְעֵשׂוֹר לְחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם כָּל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ. וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן בֶּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁבַעַה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם. וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת בָּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל הָאֶחָד. עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים. יֵא שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מְלֵבָד חֲטָאת הַכֹּפָרִים וְעֹלֶת הַתְּמִיד וּמִנְחַתָּהּ וְנִסְכֵיהֶם.

ויקרא ט, 23-24

וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֱהֹל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֶל כָּל הָעָם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם.

ויקרא י, 5-1

וַיִּקְחוּ בְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֻתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר בְּקִרְבִי אֶקְדֹשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכְבֵּד וַיִּדַּם אַהֲרֹן. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיָּאל בֶּן אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קְרַבוּ שָׂאוּ אֶת אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל מַחוּץ לַמִּחֻנָּה. וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאם בְּכַתְּנֹתָם אֶל מַחוּץ לַמִּחֻנָּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה.

ויקרא רבה כ, א

ר' שמעון בר אבבי פתח

הכל כַּאֲשֶׁר לָכֵל מִקְרָה אֶחָד לְצַדִּיק וְלָרָשָׁע לְטוֹב וְלָטָהוֹר וְלָטָמָא וְלִזְבַּח וְלִאֲשֶׁר אֵינְנוּ זִבְחַ פְּטוּב כַּחֲטָא הַנֶּשְׁבָּע כַּאֲשֶׁר שְׁבוּעָה יָרָא (קהלת ט, 2)

צדיק זה נח, "ונח איש צדיק" (בראשית ו, ט). אמ' ר' יוחנן בנו של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי: כשיצא נח מן התיבה הקישו הארי ושברו ולא היה כשר להקריב והקריב שם בנו תחתיו. ולרשע זה פרעה נכו. כיון שביקש לישב על כסאו שלשלמה לא היה יודע מנגנון שלו הקישו הארי ושברו. זה מת צולע וזה מת צולע. אינו מקרה אחד לצדיק ולרשע?

לְטוֹב וְלָטָהוֹר וְלָטָמָא (קהלת שם), טוֹב זֶה מֹשֶׁה שֵׁנִי "וּתְרָא אֲתוּ כִי טוֹב הוּא" (שמות ב, ב). ר' מאיר אומר שנוֹלַד כִּשְׁהוּא מֵהוּל. לְטָהוֹר זֶה אַהֲרֹן, שֶׁהִיָּה עֶסוֹק בְּטָהֲרָתוֹ שְׁלִישְׁרָאֵל שֵׁנִי "בְּשִׁלּוּם וּבְמִישׁוֹר

הלך אתי ורבים השיב מעון" (מלאכי ב, ו). ולטמא אילו מרגלים. אילו אמרו שבחה שלארץ ישראל ואילו אמרו גניי שלארץ ישראל, אילו לא נכנסו לארץ ישראל ואלו לא נכנסו לארץ ישראל, אינו מקרה אחד לטוב ולטהור ולטמא?

ולזבח (קהלת שם) זה יאשיהו, "ויזבח יאשיהו צאן כבשים ובני עזים" (דברי הימים ב' לה, ז). ולאשר איננו זבח (קהלת שם), זה אחאב שבטל קרבנות מעל גבי המזבח, הדא הוא דכתיב "ויזבח לו אחאב צאן ובקר לרב" (דברי הימים ב' יח, ב), לו זבח ולא קרבנות זבח. זה מת בחיצים וזה מת בחיצים. איננו מקרה אחד לזבח ולאשר איננו זבח?

כטוב כחוטא (קהלת, שם), כטוב זה דוד, "וישלח ויביאהו והוא אדמני עם יפה עינים וטוב רואי" (שמואל א' טז, יב). אמ' ר' יצחק טוב רואי בהלכה כל הרואה אותו היה נזכר לתלמודו. כחוטא זה נבוכדנצר, "וחטאך בצדקה פרוק" (דניאל ה, כד). זה בנה בית המקדש ומלך ארבעים שנה וזה החריבו ומלך ארבעים וחמש שנה. אינו מקרה אחד?

הנשבע (קהלת, שם) זה צדקיהו, "וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים" (דברי הימים ב' לו, יג). כאשר שבועה ירא (קהלת, שם) זה שמשון, "ויאמר אלהם שמשון השבעו לי" (שופטים טו, יב). זה מת בניקור עינים וזה מת בניקור עינים, אינו מקרה אחד לכולם?

דבר אחר "מקרה אחד לצדיק ולרשע", לצדיק זה אהרן דכתיב ביה "בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון" (מלאכי ב, ו). ולרשע זה עדת קרח דכתי' בהון "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה" (במדבר טז, כו). אלו נכנסו להקריב במחלוקת ויצאו שרופים ואלו נכנסו להקריב שלא במחלוקת ויצאו שרופים, הדא הוא דכתיב "אחרי מות שני בני אהרן".

ויקרא רבה כ, ב

ר' לוי פתח

"אמרתי להוללים אל תהלו" (תהילים עה, ה), למערבביה, אילו שלבם מלא חולחוליות רעות. ר' לוי הוה צווח להון זהמתנייא שמביאין אללי לעולם. "ולרשעים אל תרימו קרן" (שם), אמ' להם הקדוש ברוך הוא לרשעים: צדיקים לא שמחו בעולמי ואתם מבקשים לשמוח בעולמי?
אדם הראשון לא שמח בעולמי ואתם מבקשים לשמוח בעולמי? ר' לוי בש' ר' שמעון בן מנסיא אמר תפוח עקיבו שלאדם הראשון היה מכהא גלגל חמה, קלסטור פניו על אחת כמה וכמה. ר' לוי בש' ר' חמא בר' חנינא שלש עשרה חופות קשר לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן, הדא הוא דכתיב "בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסכתך אדם פטדה ויהלם תרשיש שהם וישפה ספיר נפך וברקת וזהב" (יחזקאל כה, יג) [...] ואחר כל השבח הזה, "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית ג, יט).

אברהם לא שמח בעולמי ואתם מבקשים לשמוח בעולמי? אברהם נולד לו בן למאה שנה ובסוף אמ' לו הקדוש ברוך הוא "קח נא את בנך" (בראשית כב, ב). ועשה אבינו אברהם מהלך שלשה ימים, לאחר שלשה ימים ראה ענן קשור על גב ההר אמ' כמדומה אני זהו מקום שאמ' לי הקדוש ברוך הוא לעלות את יצחק בני עליו. אמ' לו ליצחק רואה את מאומה, אמ' לו ענן קשור על גב ההר. אמ' להם לישמעאל ולאליעזר רואים אתם מאומה, אמרו לו לאו. אמ' להם הואיל ואין אתם רואין וחמור זה איננו רואה, "שבו לכם פה עם החמור" (שם כב, ה), עם הדומה לחמור. נטל את יצחק בנו והעלהו הרים והורידו גבעות, העלהו על אחד מן ההרים ובנה מזבח וסידר עצים וערך מערכה ונטל את הסכין עליו לשוחטו, ואילולי שנענה עליו מן השמים ואמ' לו "אל תשלח ידך אל הנער" (שם כב, כב) כבר היה נשחט. תדע לך שהוא כן שכיון שחזר יצחק אצל אמו ואמרה לו אן הויתה ברי, ואמ' לה נטלני אבא והעלני הרים והורידני גבעות, ואמרה ווי על ברה דרוותה אילולי מלאך מן השמים כבר היית שחוט, אמ' לה אין, באותה שעה צווחה ששה קולות ווי כנגד שש תקיעות. אמרו לא הספיקה לגמור את הדבר עד שמיתה, הדא הוא דכתיב "ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה" (שם כג, ב). ומהיכן בא, ר' יהודה בר' סימון אמ' מהר המוריה בא. והיה אברהם מהרהר בלבו ואמר שמא חס ושלוש נמצא בו פסול ולא נתקבל קרבני ממני, יצתה בת קול ואמרה לו "לך אכול בשמחה לחמך" (קהלת ט, ז).

ישראל לא שמחו בעולמי ואתם מבקשים לשמוח בעולמי? שמח ישראל בעושיו' אין כת' כאן אלא "ישמח ישראל בעושיו" (תהילים קמט, ב), עתידין הן לשמוח במעשיו שלהקב"ה לעתיד לבוא. כביכול הקדוש ברוך הוא לא שמח בעולמו ואתם מבקשין לשמוח בעולמי? שמח ה' במעשיו' אין כת' כאן אלא "ישמח ה' במעשיו" (תהילים קד, לא), עתיד הקדוש ברוך הוא לשמוח במעשיהן שלצדיקים לעתיד לבוא.

אלישבע בת עמינדב לא שמחה בעולמי ואתם מבקשין לשמוח בעולמי? אלישבע ראתה חמש כתרים ביום אחד, יבמה מלך אחיה נשיא בעלה כהן גדול שני בניה סיגני כהונה פינחס בן בנה משוח מלחמה. כיון שנכנסו בניה להקריב יצאו שרופים ונהפכה שמחתה לאבל, הדא הוא דכתיב: "אחרי מות שני בני אהרן".

ויקרא רבה כ, ג

ר' אבא בר כהנא פתח "לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זה עושה" (קהלת ב, ב). אם הדין דחוכא מעורבב מה חדוותא מהנייא?

מעשה באחד מגדולי כבול שהיה משיא את בנו וברביעי שלו זימן אצלו אורחים. משאכלו ושתו והטיבו את לבם אמ' לבנו עלה והביא לנו חבית של יין מן העלייה. כיון שעלה הכישו נחש ומת. המתין לירד ולא ירד. אמ' אין אני עולה ורואה מה טיבו שלבני? עלה ומצאו שהכישו נחש ומת והוא מוטל בין החביות. המתין עד שגמרו סעודתן. אמ' להן רבותי לא לברך את בני ברכת חתנים באתם

ברכו עליו ברכת אבלים, לא להכניס את בני לחופה באתם הכניסוהו לקברו. הפטיר עליו ר' זכיי דמן כבול "לשחוק אמרתי מהולל" [...]

ויקרא רבה כ, ה

ר' אחבא בר זעירא פתח

"אף לזאת יחרד לבי ויתר ממקומו" (איוב לז, א). מהו ויתר וקפץ, היך מה דאת אמר "לנתר בהם על הארץ" (ויקרא יא, כא). אמ' הקדוש ברוך הוא: לא יהיו בניו שלאהרן דומין למטהו? מטהו שלאהרן נכנס יבש ויצא לח, שני' "ויוצא פרה ויצץ ציץ" (במדבר יז, כג). טיטוס הרשע נכנס לבית קודש הקדשים וחרבו שלופה בידו גידד את הפרכת ויצתה חרבו מלאה דם ונכנס בשלום ויצא בשלום ובניו שלאהרן נכנסו להקריב ויצאו שרופים, "אחרי מות שני בני אהרן".

ויקרא רבה כ, ו

ר' ברכיה פתח

"גם ענוש לצדיק לא טוב להכות נדיבים עלי יושר" (משלי יז, כו). אמ' הקדוש ברוך הוא אף על פי שענשתי את אהרן ולקחתי ממנו שני בניו לא טוב, אלא "להכות נדיבים על יושר" "אחרי מות שני בני אהרן".

ויקרא רבה כ, ו-ז

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם.

1. תני בש' ר' ליעזר לא מתו שני בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה לפני משה רבן. ומעשה בתלמיד אחד שהורה לפני ר' ליעזר רבו אמר לאמה שלום אשתו זה אינו מוציא שבתו, לא באת שבת עד שנגמר. נכנסו חכמים אצלו אמרו לו ר' נביא אתה, אמ' להן "לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי" (עמוס ז, יד), אלא כך אני מקובל שכל המורה הלכה לפני רבו חייב מיתה. תני אסור לתלמיד להורות לפני רבו עד שיהיה לו ברחוק שנים עשר מיל כמחנה ישראל, מה טעם? "ויחננו על הירדן מבית הישימות עד אבל השטים" (במדבר לג, מט), וכמה הן שנים עשר מיל. ר' תנחום בר' יהודה הוה בחפר הוון שאילין ליה והוא מורה שאילין ליה והוא מורה. אמרו לו לא כן אילפן ר' אסור לתלמיד להורות לפני רבו עד שיהיה לו שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל והא ר' מני רבך יתיב בצירפין, אמ' להון ייתי עלי לא ידעת, מן ההוא ענתה לא אורי.

ויקרא רבה כ, ח

- בר קפרא בש' ר' ירמיה בן אלעזר: בשביל ארבעה דברים מתו שני בני אהרן, על הקירבה ועל הקריבה ועל אש זרה ועל שלא נטלו עצה זה מזה.
2. על הקירבה שנכנסו לפני לפנים.
  3. על הקריבה שהקריבו קרבן שלא נצטוו.
  4. על אש זרה אש מבית כירים הכניסו.
  5. על שלא נטלו עצה זה מזה דכת' "ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו" (ויקרא י, א), איש מחיתתיו, איש מעצמו עשו שלא נטלו עצה זה מזה.

אמ' ר' ירמיה בן אלעזר: בארבעה מקומות מזכיר מיתתן שלבני אהרן ובכולם הוא מזכיר סירחונן, כל כך למה להודיעך שלא היה בידן עון אלא זה בלבד. אמ' ר' לעזר המודעי בוא וראה כמה קשה מיתתן שלבני אהרן לפני המקום שבכל מקום שהוא מזכיר מיתתן מזכיר סירחונן, כל כך למה כדי שלא יהא פתחון פה לכל באי העולם לומר מעשים מקולקלים היו בידם בספר שעל ידי כן מתו.

ויקרא רבה כ, ט

- ר' מני דשאב ור' יהושע דסיכנין בש' ר' לוי: בשביל ארבעה דברים מתו שני בני אהרן ובכולן כת' בהן מיתה.
6. על ידי שהיו שתויי יין וכת' בהן מיתה "יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו" (ויקרא י, ט).
  7. ועל ידי שהיו מחוסרי בגדים וכת' בהן מיתה, "והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד... ולא ישאו עון ומתו" (שמות כח, מג). מה היו חסירים? אמ' ר' לוי מעיל היו חסירין, שכת' בו מיתה "והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו באו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות" (שם כח, לה).
  8. ועל ידי שנכנסו בלא רחוצי ידיים ורגלים, "ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו" (שמות ל, כא)
  9. ועל ידי שלא היו להם בנים וכת' בו מיתה, הדא הוא דכתיב "וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" (במדבר ג, ד).

ויקרא רבה כ, ט-י

10. אבא חנן אמ' על ידי שלא היה להם נשים וכת' "וכפר בעדו ובעד ביתו" (ויקרא טז, ו), ביתו זו אשתו. ר' לוי אמ' שחצים היו הרבה נשים היו יושבות עגומות ממתנות להן. מה היו אומרין, אחי אבינו מלך, אחי אמינו נשיא, אבינו כהן גדול, אנו שני סיגני כהונה, אי זו אשה הוגנת לנו. ר' מנחמא בש' ר' יהושע בן נחמיה "בחוריו אכלה אש" (תהילים עח, סג), ולמה בחוריו אכלה אש, משום "ובתולותיו לא הוללו" (שם).
11. ועוד מן הדא "ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל" (שמות כד, א), מלמד שהיו משה ואהרן מהלכין תחילה ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן וכל

ישראל מהלכין אחריהן ואומרינן: עוד שני זקנים הללו מתים ואני ואתה נוהגין בשררה על הציבור. ר' יודן בש' ר' אייבו אמ' בפיהם אמרו זה לזה. ר' פינחס אמ' בליבם הרהרו. אמ' ר' ברכיה אמ' להן הקדוש ברוך הוא "אל תהלל ביום מחר כי לא תדע מה ילד יום" (משלי כז, א), הרבה סייחים מתו ונעשו עורותיהן שטוחין על גבי אימותיהן.

ויקרא רבה כ, י

12. ועוד מן הדא "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו" (שמות כד, יא). אמ' ר' פינחס מיכן היו ראויין להשתלחת יד, דאמ' ר' הושעיא וכי קילורית עלת עמהן מסיני דכ' "ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו"? , אלא מלמד שזנו עיניהם מן השכינה כאדם שהוא מביט בחבירו מתוך מאכל ומתוך משקה. ר' יוחנן אמ' אכילה וודיי, היך מה דאת אמר "באור פני מלך חיים" (משלי טז, טו). אמ' ר' תנחומ' מלמד שפרעו את ראשיהם והגיסו את לבן וזנו עיניהן מן השכינה.

ר' יהושע דסיכנין בש' ר' לוי משה לא זן עיניו מן השכינה ונהנה מן השכינה, לא זן עיניו מן השכינה מנין "ויסתר משה פניו כי ירא מהביט" (שמות ג, ו), ונהנה מן השכינה מנין "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו" (שם לד, כט). בשכר "ויסתר משה פניו" זכה "ודבר ה' אל משה פנים אל פנים" (שם לג, יא). בשכר "כי ירא" זכה "וייראו מגשת אליו" (שמות לד, ל), בשכר "מהביט" "זכה ותמונת ה' יביט" (במדבר יב, ח). נדב ואביהוא זנו עיניהם מן השכינה ולא נהנו מן השכינה.

ויקרא רבה כ, י

"וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" (במדבר ג, ד). ועוד מן הדא "וימת נדב ואביהוא לפני ה'". אמ' ר' יוחנן וכי לפני ה' מתו, אלא מלמד שהוא קשה לפני הקדוש ברוך הוא בשעה שבניהן שלצדיקין מתים בחייהם. ר' פינחס דיפו בעא קומי ר' פינחס בר חמא בש' ר' סימון הכא את אמ' "לפני ה'" "לפני ה'" שתי פעמים ולהלן אמ' "וימת נדב ואביהוא לפני אביהם" (דברי הימים א' כד, ב) פעם אחת, אלא מלמד שהיה קשה לפני הקדוש ברוך הוא כפלים מאביהן.

ויקרא רבה כ, י-יא

"במדבר סיני" - אמ' ר' מאיר וכי במדבר סיני מתו? אלא מלמד שמהר סיני נטלו אפופסין שלהן למיתה. למלך שהיה משיא את בתו ונמצא בשושבינים שלו דבר שלזינימון. אמ' המלך אם הורגן אני עכשיו אני מערבב שמחתה שלבתי, אלא למחר שמחתי באה והוא טב בשמחתי ולא בשמחת בתי. כך אמ' הקדוש ברוך הוא אם אני הורג נדב ואביהוא עכשיו אני מערבב שמחתה שלתורה, למחר שמחתי באה והוא טב בשמחתי ולא בשמחת תורה. הדא הוא דכתיב "ביום חתונתו וביום שמחת לבו" (שיר השירים ג, יא), "ביום חתונתו" זה הר סיני, "וביום שמחת לבו" זה אהל מועד.

"ובנים לא היו להם" - ר' יעקב בר אביו בש' ר' אחא הא אילו היו להן בנים היו קודמין לאלעזר ולאיתמר, דתנינן תמן: כל הקודם בנחלה קודם בכבוד ובלבד שיהא נוהג כמנהג אבותיו.

ויקרא רבה כ, יא

"ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" - ר' יצחק אמ' בחייו, ר' חייא בר אבא אמ' במותו. על דעתיה דר' יצחק דהוא אמ' בחייו, כת' הכא "פני" ולהלן את אמ' "וימת הרן על פני תרח אביו" (בראשית יא, כח), מה "פני" האמור להלן בחייו אף כאן בחייו. על דעתיה דר' חייא בר אבא דאמ' במותו כת' הכא "פני" ולהלן את אמ' "ויקם אברהם מעל פני מתו" (בראשית כג, ג), מה "פני" האמור להלן במותו אף כאן במותו.

על דעתיה דר' יצחק דאמ' בחייו, אירע טומאה באהרן שימש אלעזר, אירע באלעזר שימש איתמר. מעשה בשמעון בן קמחית שיצא לדבר עם המלך הערבי ניתזה צינורה מפיו על בגדיו וטימאתו ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו בכהונה גדולה. אתו היום ראתה אימן שני בניה כהנים גדולים. אמרו שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שימשו בכהונה גדולה. שלחו אחר קמחית: מה מעשים טובים יש בידך? אמרה להן: יבוא עלי אם ראו קורות ביתי קלעי שערי ואמרת חלוקי מיימי. אמרו: כל קמחיא קמחא וקמחא דקמחית סלת. וקריין עלה פסוקא "כל כבודה בת מלך פנימה" (תהילים מה, יד).

על דעתיה דר' חייא בר אבא דאמ' במותו מת אהרן שימש אלעזר, מת אלעזר שימש איתמר.

ויקרא רבה כ, יב

אמ' ר' אבא: מפני מה נסמכה מיתת מרים לאפר פרה, אלא מלמד שכשם שאפר פרה מכפר כך מיתת מרים מכפרת.

אמ' ר' יודן: מפני מה נסמכה מיתת אהרן לשיבור לוחות, אלא מלמד שהיה קשה לפני הקדוש ברוך הוא מיתתו שלא אהרן כשיבור לוחות.

אמ' ר' חייא בר אבא: באחד בניסן מתו שני בני אהרן ולמה הוא מזכיר מיתתן ביום הכיפורים? אלא מלמד שכשם שיום הכיפורים מכפר כך מיתתן של צדיקים מכפרת. ומנין שיום הכיפורים מכפר, "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם" (ויקרא טז, ל). ומנין שמיתתן של צדיקים מכפרת, "ויקברו את עצמות שאול ויהונתן בנו... ויעתר אלהים לארץ אחרי כן" (שמואל ב' כא, יד). סליק פרשתא.

מכילתא דרבי ישמעאל יתרו, מסכתא דבחדש, פרשה ז

העובר על מצות עשה ועשה תשובה, אינו זז משם עד שמוחלין לו... והעובר על מצות לא תעשה ועשה תשובה אין כח בתשובה לכפר, אלא התשובה תולה ויום הכפורים מכפר... והמזיד על כריתות ועל מיתות בית דין ועשה תשובה, אין כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר, אלא תשובה ויום הכפורים מכפרין מחצה וייסורין ממרקין ומכפרין מחצה... מי שמחלל שם שמים ועשה תשובה אין כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ייסורין בלבד ממרקין, אלא התשובה ויום הכפורים תולין ויום המיתה וייסורין ממרקין... רבי אומר: הא למדת שיום המיתה מכפר.